

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.8.2.32>

ZADANIA I FUNKCJE ADMINISTRACYJNO-PRAWNEGO MECHANIZMU DZIAŁALNOŚCI NARODOWEJ POLICJI UKRAINY

Vladyslav Sulatskyi

adiunkt Katedry Prawa Policyjnego

Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-1542-7209

e-mail: VladSulatskyi@ukr.net

Adnotacja. Autor zbadał autorskie podejścia do interpretacji zadań i funkcji administracyjno-prawnego mechanizmu działalności Narodowej Policji Ukrainy. Badania aparatu pojęciowego, który jest proponowany do dalszego stosowania w osiągnięciu celu tego artykułu, a mianowicie interpretacji pojęcia „mechanizm administracyjno-prawny” w związku z działalnością Narodowej Policji Ukrainy i ustalono, że mechanizmem administracyjno-prawnym jest kompleks obowiązujących przepisów prawa, składających się z uzgodnionych metod, sposobów, środków, umożliwiających prawidłowe zorganizowanie systemowego i spójnego funkcjonowania każdej instytucji prawa, jej branży w stosunkach z państwem. Określono podejścia do zrozumienia „zadań” i argumentowano, że zadaniem regulacji administracyjno-prawnych w działalności Narodowej Policji Ukrainy jest osiągnięcie niezbędnego dla dalszego funkcjonowania i rozwoju kraju i społeczeństwa, poziomu legalności, porządku publicznego w społeczeństwie. Udowodniono, że samo pojęcie „zadanie” pochodzi z kilku podstawowych elementów, które są nasycone, w tym definicjami. Dość często naukowcy podkreślają stanowisko w sprawie identyfikacji zadań i celów regulacji administracyjno-prawnych, dlatego kompleksowo zbadaliśmy odpowiednie zjawisko. Wyjaśniono istotę „funkcji”, podsumowano podejścia do kształtowania ich struktury i wyjaśniono niektóre z nich w kontekście artykułu naukowego. Stwierdzono, że przewidywanie konkretnych funkcji w ramach regulacji administracyjno-prawnych Narodowej Policji Ukrainy pozwala na wyszczególnienie i skierowanie działalności policyjnej, której celem jest zapewnienie praw i wolności osoby i obywatela, a także umożliwienie jak najskuteczniejszej realizacji zadań postawionych przed Narodową Policją Ukrainy.

Słowa kluczowe: mechanizm administracyjno-prawny, mechanizm w prawie, działalność policji, policja, zadanie, funkcje.

TASKS AND FUNCTIONS OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF THE ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Vladyslav Sulatskyi

Adjunct at the Department of Police Law

National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-1542-7209

e-mail: VladSulatskyi@ukr.net

Abstract. The author explores the author's approaches to the interpretation of the tasks and functions of the administrative and legal mechanism of the National Police of Ukraine. Research of the conceptual apparatus that is proposed to be used in the future to achieve the purpose of the article, namely the interpretation of the term “administrative-legal mechanism” in connection with the activities of the National Police of Ukraine and found that the administrative-legal mechanism is a set of current legislation mutually agreed methods, ways, means that allow to properly organize the systematic and consistent functioning of any institution of law or its branch in relations with the state. Approaches to understanding the “task” are identified and it is argued that the task of administrative and legal regulation in the activities of the National Police of Ukraine is to achieve the necessary for the further functioning and development of the country and society level of law and order in society. It is proved that the term “task” originates from several basic elements which are saturated, including with definitions. Quite often, scientists emphasize the position of identifying the tasks and objectives of administrative and legal regulation, which is why we have comprehensively studied the phenomenon. The essence of “functions” is clarified, approaches to the formation of their structure are generalized and some of them are explained in the context of a scientific article. It is stated that the provision of specific functions within the administrative and legal regulation of the National Police of Ukraine allows to detail and direct police activities aimed at ensuring human and civil rights and freedoms, as well as to enable the most effective implementation of tasks before the National Police of Ukraine.

Key words: administrative-legal mechanism, mechanism in law, police activity, police, tasks, functions.

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Владислав Сулацький

ад'юнкта кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-1542-7209

e-mail: VladSulatskyi@ukr.net

Анотація. Автором досліджено авторські підходи до тлумачення завдання та функцій адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України. Досліджено понятійний апарат, що пропонується в подальшому застосовувати в досягненні мети статті, а саме тлумачення терміна «адміністративно-правовий механізм» у взаємозв'язку з діяльністю Національної поліції України, та встановлено, що адміністративно-правовим механізмом є комплекс чинних положень законодавства, що складаються із взаємоузгоджених методів, способів, засобів, що дають можливість належним чином організувати системне та послідовне функціонування будь-якого інституту права чи його галузі у відносинах із державою. Визначено підходи до розуміння поняття «завдання» та аргументовано, що завданням адміністративно-правового регулювання у діяльності Національної поліції України є досягнення необхідного для подальшого функціонування та розвитку країни та суспільства рівня законності, правопорядку у суспільстві. Доведено, що сам термін «завдання» бере свої витoki з декількох базових елементів, котрі насичено в тому числі й дефініціями. Досить часто вченими підкреслюється позиція про ототожнення завдань і цілей адміністративно-правового регулювання, саме тому нами було комплексно досліджено відповідне явище. З'ясовано сутність «функцій», узагальнено підходи до формування їх структури та розтлумачено окремі з них у контексті наукової статті. Констатовано, що передбачення конкретних функцій у межах адміністративно-правового регулювання Національної поліції України дозволяє деталізувати та спрямувати поліцейську діяльність на забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також уможливити найефективніше виконання поставлених перед Національною поліцією України завдань.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, механізм у праві, діяльність поліції, поліція, завдання, функції.

Вступ. Актуальність теми полягає в необхідності додаткового дослідження адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України, що полягає в здійсненні функцій із забезпечення належного дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Забезпечення відповідних прав і свобод органами правопорядку в Україні, в контексті адміністративно-правової роботи Національної поліції України полягає в стабілізації суспільних відносин шляхом прийняття нормативно-правових актів та забезпечення їх виконання. Таким чином, актуальність наукових досліджень у цьому напрямі забезпечується також необхідністю теоретичного опрацювання питань, пов'язаних із здійсненням органами державної влади України повноважень щодо забезпечення правопорядку та дотримання принципу законності, що є одним із фундаментальних після принципу верховенства права в будь-якій цивілізованій державі.

Крім цього, слід звернути увагу, що вченими неодноразово досліджувались питання функціонування адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України у працях як монографічного, так і локального, менш значного рівня. Не оминули увагою зазначену нами тему також і молоді вчені, що здійснюють фрагментарні наукові дослідження. Всі процитовані напрацювання склали надійний теоретичний базис і уможливили обґрунтування практично значимих висновків.

Водночас з моменту останнього детального опрацювання завдання та функцій адміністративно-правового механізму діяльності національної поліції України пройшов тривалий період часу, що зумовлює необхідність здійснення нових наукових пошуків.

Основна частина. Метою статті є – на підставі аналізу запропонованих джерел визначити авторський підхід до тлумачення завдання та функцій адміністративно-правового механізму діяльності національної поліції України. Поставлена мета видається досяжною лише за умови досягнення ряду дослідницьких завдань, серед яких: дослідження понятійного апарату, що пропонується в подальшому застосовувати в досягненні мети статті, а саме тлумачення терміна «адміністративно-правовий механізм» у взаємозв'язку з діяльністю Національної поліції України; з'ясування сутності адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України; визначення підходів до розуміння змісту термінів «завдання» та «функції», узагальнення підходів до формування їх структури та аргументація власних, авторських пропозицій щодо цього питання.

Насамперед постає питання про необхідність визначення понятійного апарату. Що й пропонується дослідити одразу, з метою подальшого його використання в дослідженні.

Враховуючи, що підходів до поняття «правове регулювання», що є базовим відносно «адміністративно-правового регулювання», існує безліч, нами пропонується використати позицію, що розуміє правове регулювання в адміністративній юридичній галузі традиційно та тлумачиться як нормотворча і правозастосовна діяльність органів виконавчої влади, державного управління щодо здійснення функцій реєстрації юридичних осіб, здійснення податкової політики, ліцензування, акредитації, контролю, адміністративного нагляду,

стандартизації, сертифікації, квотування тощо (Четвериков, 2010: 204). Хоч і висвітлюється цей погляд досить вузько, проте його суб'єктне наповнення дозволяє інтерпретувати таку конструкцію на всі сфери адміністративно-правових відносин між державою та особою, котра полягає в нормотворенні та правозастосуванні конкретними суб'єктами – здебільшого органами державної влади або їх посадовими особами.

Крім цього, сутність поняття «адміністративно-правове регулювання», попри те, що воно є похідним і не може тлумачитись ширше за базове, різними вченими зазначається по-різному.

Наприклад, В. Разводовський визначає адміністративно-правове регулювання як комбінацію способів правового регулювання, в якій переважають зобов'язання та заборони (Разводовський, 2003: 169). Проте, на нашу думку, суб'єктивні юридичні права, визначені та закріплені у чинних нормативно-правових актах, виступають одним із базових елементів адміністративно-правового регулювання, проте не складають весь його комплексний механізм. Про це зазначає й автор, наголошуючи на переважному характері таких елементів.

Поряд із цим А. Матвійчук розуміє адміністративно-правове регулювання, як «виконавчо-розпорядчу діяльність державних організацій, наділених державно-владними повноваженнями, спрямовану на стабілізацію суспільних відносин шляхом прийняття нормативно-правових актів та забезпечення їх виконання» (Матвійчук, 2018: 122). На нашу думку, ця позиція висвітлює необхідний та об'єктивний погляд на сутність та зміст відповідного поняття, що дозволяє врахувати як базові елементи правового статусу особи та будь-якої державної інституції, так і конкретні процеси, що забезпечуються в дії нормативно-правовим підгрунтям.

Так, ми вважаємо, що адміністративно-правовим механізмом є комплекс чинних положень законодавства, що складаються із взаємоузгоджених методів, способів, засобів, що дають можливість належним чином організувати системне та послідовне функціонування будь-якого інституту права чи його галузі у відносинах із державою.

Водночас питання визначення завдань, що окреслене як пріоритетне в дослідженні, може бути більш об'єктивно дослідженим крізь визначення мети, що, власне, й формує базові засади в цій галузі.

Наприклад, на думку Ю. Пирожкової, метою адміністративно-правового регулювання у сфері автомобілебудування в Україні є забезпечення ефективного функціонування автомобілебудівної промисловості та її стабільного прогресивного розвитку шляхом створення надійного нормативного підгрунтя та вдосконалення практики його застосування (Пирожкова, 2007: 11). Натомість метою адміністративно-правового регулювання охорони прав на промислові зразки в Україні, на думку О. Чомахашвілі, є забезпечення ефективного та стабільного впливу системи охорони прав на результати художнього конструювання у сфері промисловості внаслідок створення надійного нормативного підгрунтя та вдосконалення практики його застосування (Чомахашвілі, 2008: 12).

Таким чином, метою функціонування адміністративно-правового механізму Національної поліції України є організація системного та раціонального функціонування інституту поліції як елемента правоохоронної системи держави, що діє для забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також недопущення порушень законодавства України.

Водночас поняття завдання адміністративно-правового регулювання бере свої витoki з декількох базових елементів, котрі насичено в тому числі й дефініціями. Досить часто вченими підкреслюється позиція про отождолення завдань і цілей адміністративно-правового регулювання, саме тому нами й пропонується комплексно розглянути питання дослідження відповідного явища.

Стосовно категорії мети (цілі), то остання є однією із найбільш важливих та універсальних категорій, що характеризують будь-який вид діяльності. Ціль складає один із регуляторів людської поведінки та зумовлена потребами соціального буття (Ропаков, 1980: 39). Ціллю адміністративно-правового регулювання є соціально детермінований та науково обґрунтований результат, на досягнення якого спрямований процес регулятивної діяльності шляхом створення та формування систематизованої нормативно-правової бази (Пирожкова, 2008: 56).

Слід підкреслити, що довідкові джерела визначають поняття завдання як широку філософську категорію та тлумачать її у декількох сенсах: 1. Наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа тощо (наприклад, бойове завдання – наказ виконати що-небудь в умовах воєнних дій; домашнє завдання – конкретно визначені вправи, тексти, задачі тощо для опрацювання вдома; на завдання йти (вирушати тощо) – виконувати доручену справу); 2. Мета, якої прагнуть; те, що хочуть здійснити (Академічний тлумачний словник української мови, 1980). Таким чином, поняття «завдання» може бути інтерпретоване як процес і як план подальшої діяльності в межах конкретної цілі.

Інтегруючись у суть дослідження, слід звернути увагу на те, що завданнями адміністративно-правового регулювання у сфері автомобілебудування Ю. Пирожкова визначає такі: 1) адаптація до ринкових умов господарювання, формування ефективної конкурентоспроможної автомобілебудівної промисловості шляхом її державної підтримки; 2) створення необхідного підгрунтя для розвитку, стимулювання, інвестування вітчизняного автомобілебудування шляхом вдосконалення чинного законодавства; 3) забезпечення удосконалення автомобілебудівної продукції щодо міжнародних вимог з екології та технічної безпеки автотранспортних засобів.

Таким чином, завданням адміністративно-правового регулювання у діяльності Національної поліції України є досягнення необхідного для подальшого функціонування та розвитку країни та суспільства рівня

законності, правопорядку у суспільстві, а також дотримання прав і свобод людини і громадянина в результаті виконання завдань, реалізації законних повноважень Національною поліцією України.

Крім цього, досить розповсюдженою є позиція ототожнення питання мети, завдань з наявними інституціями, оскільки всі вони мають структурну логічну побудову. Водночас питання виокремлення із загальної кількості термінів поняття «функції» вже тривалий час не обговорюється.

Функціями адміністративно-правового регулювання у сфері автомобілебудування, на думку Ю. Пирожкової, є: прогнозування і моделювання; планування, координація, контроль та облік; інформаційне забезпечення; охорона навколишнього природного середовища від шкідливого впливу автомобільного транспорту; безпечне функціонування сучасного національного автомобіля; створення рівних умов для розвитку господарської діяльності автомобілебудівних підприємств (Пирожкова, 2007: 11).

Класифікацію функцій у сфері управління корпоративними правами держави міністерств та інших органів виконавчої влади залежно від їх змісту проводить О. Іващенко і визначає адміністративно-правові, господарські та фінансові функції. Характеристика змісту функцій управлінського характеру доводить, що ними не передбачене пряме втручання у сферу реалізації державою корпоративних прав. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади здійснюють стратегічне управління, а також забезпечення управлінської діяльності (Іващенко, 2008: 15).

Аналіз законодавства України у сфері державного молодіжного житлового кредитування дозволив О. Німко виділити такі загальні функції адміністративно-правового регулювання у цій сфері, як прогнозування, планування, організація, контроль, облік, розподіл, регулювання (Німко, 2008: 11).

Таким чином, наведене дає підстави стверджувати про наявність серед функцій адміністративно-правового регулювання Національної поліції України, таких як організація, контроль та інші. Водночас, на нашу думку, доцільно було б обґрунтувати використання кожної з зазначених функцій окремо, що уможливить більш об'єктивне та влучне їх застосування. В межах наукової статті пропонується коротко охарактеризувати зміст зазначених функцій.

Функція організації в адміністративно-правовому регулюванні Національної поліції України. В контексті організаційних засад функціонування Національної поліції України загалом належить відзначити суттєву роль функції організації, оскільки вона пов'язана як з організацією внутрішнього функціонування поліції як органу влади, так і з організацією взаємодії з особами, які звертаються до поліції за допомогою.

М. Мескон відзначає, що організаційна діяльність є головним елементом систем управління. Функція організації – це процес систематичного коригування багатьох завдань і взаємовідносин між людьми, що їх виконують. Функція організації спрямована на реалізацію визначених на попередньому етапі планів. Організувати – це значить створювати структуру (Мескон, 1998: 86). На нашу думку, цілком погоджуючись із запропонованим підходом, слід додати до характерних рис цієї функції не лише внутрішньо-структурне будівництво конкретного органу (поліції в даному випадку), а й організацію її взаємодії з громадськістю, іншими особами.

Функція контролю в адміністративно-правовому регулюванні Національної поліції України. Слід підкреслити необхідність забезпечення ефективного контролю за адміністративно-правовим регулюванням поліції, оскільки будь-яке виконання покладених обов'язків, що виражаються для цивільного населення у формі владних повноважень, потребує додаткового контролю зовні та зсередини системи забезпечення правопорядку.

Т. Майорова стверджує, що контроль у системі управління забезпечує отримання інформації про відповідність фактичного стану справ рівня, передбаченого планами та іншими рішеннями. Контроль є безперервним процесом, який йде від початку до кінця управлінського рішення – це його особливість (Майорова, 2004: 8-9). Тому особливості контрольної функції в здійсненні правоохоронної діяльності Національної поліції України в контексті адміністративно-правового регулювання полягають у необхідності недопущення порушень прав людини у спосіб зловживання владними повноваженнями.

Свою чергою контроль повинен бути об'єктивним, дієвим та систематичним. Доцільно також створення організаційних і соціально-психологічних умов для зменшення потреб контролю (Завадський, 1997: 57).

Таким чином, слід констатувати, що передбачення конкретних функцій у межах адміністративно-правового регулювання Національної поліції України дозволяє деталізувати та спрямувати поліцейську діяльність на забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також уможливити якомога найефективніше виконання поставлених перед Національною поліцією України завдань.

Висновки. Отже, проаналізовані матеріали дають підстави стверджувати про те, що завдання та функції адміністративно-правового механізму діяльності національної поліції України є базовими теоретико-правовими категоріями, що формують зміст і спрямованість поліцейської діяльності в цій галузі (адміністративного права). Крім цього, на нашу думку, завданням адміністративно-правового регулювання у діяльності Національної поліції України є досягнення необхідного для подальшого функціонування та розвитку країни та суспільства рівня законності, правопорядку у суспільстві. Водночас функції, що зумовлені метою та завданням адміністративно-правового механізму Національної поліції України, може бути стільки, скільки основних і поточних завдань визначається до виконання національним законодавством (у правоохоронній галузі). Нами було досліджено декілька основних, а саме функцію організації та функцію контролю, що є, на нашу думку, базовими.

Водночас перспектива подальших наукових пошуків полягає у розширенні зазначеного переліку та встановленні взаємозв'язку функцій адміністративно-правового механізму Національної поліції України з базовими положеннями законодавства, що регулює діяльність Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/>
2. Завадський Й.С. Менеджмент. Т. 1. Київ : Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 543 с.
3. Іващенко О.М. Адміністративно-правове регулювання корпоративних прав держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008.
4. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. С. 8–9.
5. Матвійчук А. Визначення адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення регуляторної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 18. С. 121–124.
6. Мескон М. Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента : Пер. с англ. Москва : Дело, 1998. 800 с.
7. Німко О.Б. Адміністративно-правове регулювання державного молодіжного житлового кредитування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008.
8. Пирожкова Ю. Правове регулювання у сфері автомобілебудування в Україні: організаційно-правовий аспект : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2008.
9. Пирожкова Ю.В. Адміністративно-правове регулювання у сфері автомобілебудування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2007.
10. Разводовський В.Й. Особливості нормативно-правового регулювання державноуправлінських відносин у транспортній сфері. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2003. Випуск 23. С. 167–174.
11. Ропаків Н. Категорія цілі: проблеми дослідження. Москва : Мысль, 1980.
12. Четвериков В.С. Административное право : учебник. Москва : Эксмо, 2010. 608 с.
13. Чомахашвілі О.Ш. Адміністративно-правове регулювання охорони прав на промислові зразки в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2008.

References:

1. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk ukrainiskoi movy [Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language]. URL: <http://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
2. Zavadskiy Y.S. (1997). Menedzhment [Management]. T. 1. Kyiv: Ukrainko-finskyi instytut menedzhmentu i biznesu. 543 p. [in Ukrainian].
3. Ivashchenko O.M. Administratyvno-pravove rehulivannia korporatyvnykh prav derzhavy [Administrative and legal regulation of corporate rights of the state]: Avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv, 2008 [in Ukrainian].
4. Maiorova T.V. (2004). Investytsiina diialnist [Investment activity]: navch. posibnyk. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. pp. 8–9 [in Ukrainian].
5. Matviichuk A. (2018). Vyznachennia administratyvno-pravovoho rehulivannia u sferi zabezpechennia rehuliatornoj polityky [Definition of administrative and legal regulation in the field of regulatory policy]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 18. pp. 121–124. [in Ukrainian].
6. Meskon M. Albert M., Khedouri F. (1998). Osnovy menedzhmenta [Management Basics]: Per. s angl. Moscow : Delo, 1998. 800 p. [in Russian].
7. Nimko O.B. (2008). Administratyvno-pravove rehulivannia derzhavnoho molodizhnoho zhytlovoho kredyuvannia [Administrative and legal regulation of state youth housing lending]: Avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv [in Ukrainian].
8. Pyrozhkova Yu. (2008). Pravove rehulivannia u sferi avtomobilebuduvannia v Ukrainy [Legal regulation in the field of automotive industry in Ukraine: organizational and legal aspect]: orhanizatsiino-pravovyi aspekt: monohrafiia. Zaporizhzhia: ZNU. [in Ukrainian].
9. Pyrozhkova Yu.V. (2007). Administratyvno-pravove rehulivannia u sferi avtomobilebuduvannia v Ukraini [Administrative and legal regulation in the field of automotive industry in Ukraine]: Avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Irpin. [in Ukrainian].
10. Razvodovskiy V.I. (2003). Osoblyvosti normatyvno-pravovoho rehulivannia derzhavnoupravlinskykh vidnosyn u transportnii sferi [Features of normative-legal regulation of state-administrative relations in the transport sphere]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2003. Vypusk 23. pp. 167–174. [in Ukrainian].
11. Ropakov N. (1980). Kategorii tseli: problemy issledovaniia [Objective Category: Research Problems]. Moscow: Mysl, 1980. [in Russian].
12. Chetverikov V.S. (2010). Administrativnoe pravo [Administrative law]: uchebnik. Moscow: Eksmo. 608 p. [in Russian].
13. Chomakhashvili O.Sh. (2008). Administratyvno-pravove rehulivannia okhorony prav na promyslovi zrazky v Ukraini [Administrative and legal regulation of protection of rights to industrial designs in Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Irpin. [in Ukrainian].